

Voorwoord

Mijn kerstoratorium *Licht voor de wereld* ging in première met Kerst 2001. De reacties waren wisselend: 'prachtige stukken', maar ook: 'niet zo mooi als het paasatorium' (*Het Lam dat ons doet leven* uit 1998). Dat laatste begreep ik wel. Volgens mij zat dat vooral in 'het verhaal' en de spanningsboog van beide oratoria. Het paasatorium heeft - qua 'verhaal' - een perfecte opbouw, dramatiek, spanningsverloop en spanningsboog. Het stuk is een eenheid, het gaat ergens naartoe en eindigt met een bevrijdend slot. Dat heeft vooral met de structuur van het verhaal over het lijden en sterven van Jezus te maken. De structuur van het kerstverhaal (of nog beter gezegd: de kerstverhalen) is veel losser: het gaat hier minder om een doorlopende plot, dan om een aantal verhalen of episodes rond de geboorte van Jezus. Terwijl deze verhalen wellicht inhoudelijk/theologisch als een eenheid zijn te beschouwen, zijn ze dat in 'dramatisch' opzicht niet. Wel is er nog een zekere spanningsboog in het begin, vanaf het bezoek aan de engel aan Zacharias tot aan de geboorte van Jezus, maar daarna zijn er alleen nog wat losse, verhaal-technisch gezien niet al te dramatische, elementen: de opdracht in de tempel, de zegening door Simeon, de huldebrenging door Anna. Misschien had het kerstoratorium - waarvan het hoogtepunt wordt bereikt met het Gloria in deel 11 - moeten eindigen met deel 13. Nu ging het nog door t/m 19:

Proloog

1. Het volk dat wandelt in het duister

I. Zacharias, Elisabet, Maria

2. Rechts van het offeraltaar

3. Een ongeziene dienaar

4. O de Heer te mogen groeten

5. Magnificat

II. De geboorte van Johannes

6. In stilte is een kinderstem te horen

7. Benedictus

Intermezzo: Jozef

8. Maria mijn duifje mijn lelie

III. De geboorte van Jezus

9. Zij draagt het licht

10. Maria brengt haar zoon ter wereld

11. Gloria

12. Toen Jezus werd geboren in de nacht

13. Een redder is voor ons geboren.

IV. De besnijdenis, Simeon en Anna

14. Een mens onder het mes

15. Nunc Dimittis

16. O hemels licht dat mijn bestaan doorschijnt

17. Vasten en bidden met geduld

Epiloog

18. Geboren is een kind, een vredevorst

19. Ik ben het licht der wereld

Een tweede minpunt van dit oratorium was, zo ben ik me gaandeweg gaan realiseren, dat het in muzikaal opzicht minder een eenheid was dan het paasatorium. Ik wist dat het kerstoratorium een cd-opname en première zou krijgen door een zeer goed koor o.l.v. Dick Duijst, en heb daarvan gebruik gemaakt door te proberen nieuwe muzikale wegen in te slaan en ook wat meer kamerkoor-achtig te schrijven. Dat bleek echter vooral te gebeuren in de delen op onberijmde bijbelteksten, terwijl ik bij de liedteksten van Ria Borkent 'natuurlijkerwijs' componeerde in een koorlied-achtige stijl. Zodoende - ervaar ik vooral achteraf - is het kerstoratorium toch enigszins gaan hinken op twee verschillende muzikale gedachten.

Vrij spoedig na de première(s) had ik het gevoel ‘dat ik er nog eens goed naar moest kijken’, waardoor uitgave van de integrale partituur uitbleef. Wel stelde ik losse delen beschikbaar, maar revisie en voltooiing van dit oratorium als geheel stelde ik steeds weer uit, omdat ik bleef piekeren over de juiste ‘oplossing’ van het geheel.

Nu ben ik van mening, die oplossing gevonden te hebben, in twee varianten.

1. De eerste variant is: uitvoering t/m deel 13, desnoods nog met deel 19 als extra afsluiting. Dit zou ook prima kunnen zonder de wat ‘andersoortige delen 5 (Magnificat) en 7 (Benedictus), zodat er eigenlijk een uitgebreide cantate of klein oratorium ontstaat met de volgende delen:

Proloog

1. Het volk dat wandelt in het duister
I. Zacharias, Elisabet, Maria
2. Rechts van het offeraltaar
3. Een ongeziene dienaar
4. O de Heer te mogen groeten
II. De geboorte van Johannes
5. In stilte is een kinderstem te horen
Intermezzo: Jozef
6. Maria mijn duifje mijn lelie
III. De geboorte van Jezus
7. Zij draagt het licht
8. Maria brengt haar zoon ter wereld
9. Gloria
10. Toen Jezus werd geboren in de nacht
11. Een redder is voor ons geboren.
(evt 12. Ik ben het licht der wereld)

2. Een tweede optie is, wat mij betreft, het weglaten van de drie cantica (Magnificat, Benedictus en Nunc Dimittis). Maar omdat dan het ‘hoogtepunt’, het Gloria, nòg eerder in het stuk komt, is mijn suggestie om dit dan, als afsluiting van het oratorium, op het eind als reprise te zingen in plaats van ‘Ik ben het licht der wereld’. Daarnaast heeft Ria Borkent de wens geuit om het lied ‘Laat mij beschikbaar zijn zoals Maria’ - dat zij oorspronkelijk bedoeld had voor dit kerstoratorium, maar dat ik eruit weggelaten had - alsnog opgenomen te zien in het geheel. Dit zou dan voorafgaand aan de reprise van het Gloria gezongen kunnen worden. De structuur wordt dan:

Proloog

1. Het volk dat wandelt in het duister
I. Zacharias, Elisabet, Maria
2. Rechts van het offeraltaar
3. Een ongeziene dienaar
4. O de Heer te mogen groeten
II. De geboorte van Johannes
5. In stilte is een kinderstem te horen
Intermezzo: Jozef
6. Maria mijn duifje mijn lelie
III. De geboorte van Jezus
7. Zij draagt het licht
8. Maria brengt haar zoon ter wereld
9. Gloria
10. Toen Jezus werd geboren in de nacht
11. Een redder is voor ons geboren.

IV. De besnijdenis, Simeon en Anna

12. Een mens onder het mes
13. O hemels licht dat mijn bestaan doorschijnt
14. Vasten en bidden met geduld

Epiloog

15. Geboren is een kind, een vredevorst
16. Laat mij beschikbaar zijn zoals Maria
17. Gloria (reprise)

Maar uiteraard is het aan niemand verboden om dit kerstoratorium in zijn oorspronkelijke gedaante te zingen, of om een eigen mix te maken van de hierboven geboden opties.

Aan de noten is hier en daar iets veranderd. Vanwege de toegankelijkheid heb ik de slagwerkpartij teruggebracht tot één slagwerker. Het Benedictus is in z'n geheel vierstemmig geworden (was deels zesstemmig) en in het Nunc Dimittis is op diverse plekken de koorpartij aangepast. Aan 'Laat mij beschikbaar zijn' heb ik een koperpartij toegevoegd.

De koperpartijen zijn in deze partituur klinkend afgedrukt.

De lezingen zijn hier opgenomen in de tekstversie van de NBG-vertaling uit 1951, maar kunnen uiteraard ook gelezen worden in een andere vertaling.

Ik spreek de hoop uit dat dit oratorium, 15 jaar na de première, alsnog zijn weg vindt in de koormuziekwereld en in de kerkmuziek.

Dirk Zwart

Zutphen, juli 2016

